



**Kolding
Kommune**
en del af trekantområdet

Vi designer livet



Ramme for

sprogvurderinger på dagtilbudsområdet



Forord

Denne Ramme for sprogvurderinger på dagtilbudsområdet er udarbejdet, på baggrund af Børneområdets vision om rammesætning, samt erfaringer fra enkelte dagtilbud vedrørende systematisk arbejde med sprogvurderinger.

Indledning

Formålet med sprogvurderinger og efterfølgende sprogindsats i dagtilbuddene er, at alle børn tilegner sig sproglige og kommunikative forudsætninger med henblik på øget chancelighed uanset køn, kultur, etnisk og social baggrund. Dette gøres ved tidlig identificering af de børn, der har sproglige og kommunikative udfordringer samt, at der sker en systematisk og opfølgende indsats i forhold til disse børn.

Sprogindsatserne skal tage udgangspunkt i et resourcesyn og de ti værdier, der er beskrevet i "Ramme for arbejdet med pædagogiske læreplaner i dagtilbud i Kolding Kommune".

Sprogvurderingsredskab

I Kolding Kommune bruges Kompetencehjulet altid som sprogvurderingsredskab. Kompetencehjulet er et helhedsorienteret vurderingsredskab til vurdering af børn fra fødsel til børnehaveklassen og videre til 9. klasse. I Kolding Kommune bruges Kompetencehjulet primært på 0-6 årsområdet.

Barnet kan således sprogvurderes uanset alder i forhold til såvel de sproglige som de kommunikative kompetencer.

Hvem skal sprogvurderes?

Jf. Dagtilbudsloven kapitel 1 Afsnit 2 §11 har kommunalbestyrelsen ansvaret for, at der gennemføres en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, der er optaget i et dagtilbud, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.

I Kolding Kommune *skal et barn uanset alder sprogvurderes*, hvis det jf. ovenstående formodes, at der er behov for dette.

Pejlemærker i forhold til hvilke børn, der er i risiko for at have en forsinket sprogudvikling (Kilde: Sprogpakken):

1. Kommunikative vanskeligheder
– herunder at kunne kommunikere med omgivelserne via øjenkontakt, fælles opmærksomhed, turtagning, gestikulation og imitation.
2. Tidligere identificeret sprogforsinkelse
3. Flere drenge end piger har brug for en sprogindsats
4. Sprogvanskeligheder i familien
5. Sociale/adfærdsmæssige faktorer
6. Socioøkonomisk status
7. Tosproget baggrund

I Sprogprogrammets forskningskortlægning slutter forskerne med at konkludere, at man ikke kan opstille risikofaktorer uden, at man vil komme til at overse nogle børn. Forskerne anbefaler i stedet for, at man er systematisk og grundig opmærksom på alle børn – *og at man foretager sprogvurdering, hvis man er det mindste i tvivl.*

Beskrivelse af sprogvurderingen herunder sprogindsatsen

Arbejdet med sprogvurderinger i dagtilbud skal foregå systematisk for at sikre, at de børn der har behov for en fokuseret eller særlig indsats får det. Sprogvurderingen foregår altid ved hjælp af Kompetencehjulet.

Det enkelte dagtilbud beslutter og beskriver, hvordan sprogvurderingen og sprogindsatsen foregår på en systematisk måde.

I forhold til denne systematik skal det enkelte dagtilbud udarbejde en plan for:

► Hvem har ansvar for, at der sprogvurderes?

- Kontaktpædagogen/Dagplejekonsulenten?
- Stuepædagogen/Dagplejere?
- Andre

► Hvornår sprogvurderes?

- Er det ved barnets fødselsdag?
- Er det i forbindelse med indplacering på Børnelinealen?
- Er det med faste intervaller hen over året?
- Andet

► Udarbejdelse af handleplaner i Kompetencehjulet

- Ved generel indsats orienteres forældrene
- Ved fokuseret og særlig indsats skal forældrene inddrages og indsatsen skal også beskrives i handleplanen.

► Hvornår/hvordan følges op på sprogvurderingerne?

- Beskrivelse af de sprogstimulerende metoder dagtilbuddet gør brug af for at sikre et optimalt sprogmiljø f.eks. dialogisk læsning, tematisk sprogarbejde og andre sprogstimulerende metoder, som anvendes.
- Herudover viser forskningen som bl.a. Master i styrket læreplaner er baseret på, at det er den voksne og den voksnes opmærksomhed på at tale med barnet, der er den vigtigste faktor i skabelsen af et godt sprogmiljø. Derudover er hverdagsrutiner (i sprog-pakken benævnt Samtaler i hverdagen) ideelle arenaer til at understøtte børns sprogtilegnelse.

Skriftlighed i forbindelse med sprogvurderinger

Dagtilbuddet skal i forhold til alle børn registrere:

- ▶ Hvornår dagtilbuddet/dagplejen har forholdt sig til barnets sproglige og kommunikative udvikling og vurderet om der skal/skal ikke udarbejdes sprogvurdering.
- ▶ Om der skal/ ikke skal udarbejdes en sprogvurdering
- ▶ Hvilken indsats skal iværksættes:
Generel, fokuseret eller særlig indsats
- Ved fokuseret og særlig indsats skal der udarbejdes handleplaner i Kompetencehjulet

Opgave og ansvarsfordeling i forbindelse med sprogvurderingen i dagtilbuddet

- ▶ Forældrenes opgave og ansvar er at, der i det daglige i hjemmet bliver arbejdet med de indsatsområder i forhold til sprog og kommunikation, som er aftalt i handleplanerne.
- ▶ Ledelsen er overordnet ansvarlig for, at der skabes rammer til systematisk arbejde med sprogvurderinger, sprogindsatser og opfølgning på disse.
- ▶ Den sprogansvarlige pædagogs opgave er at, der løbende er fokus på sprog og kommunikation i alle dagtilbuddets hverdagsrutiner, aktiviteter og det fysiske læringsmiljø.

- ▶ Kontaktpædagogen/daglejekonsulenten har ansvaret for at sprogvurderingerne bliver udført, at der udarbejdes handleplaner og altid sker opfølgning på sprogvurderingerne i samarbejde med forældre og talehørekonsulenter/sprogvejleder.
- ▶ Pædagogiske medarbejdere på stuen/daglejeren er ansvarlig for det daglige sprogarbejde og opfølgning på handleplaner i forhold til det enkelte barn og gruppen.
- ▶ Samarbejdet mellem tale-hørekonsulenterne og dagtilbuddene i forhold til sprogvurderingen:
 - Ved den generelle sprogingdsats er der samarbejde mellem tale-hørekonsulent, sprogansvarlig, ledelse og resten af dagtilbuddet omkring udvikling af et sprogmiljø, der tilgodeser alle børn.
 - Ved en fokuseret indsats kan dagtilbuddet benytte sig af åben rådgivning med den tilknyttede tale-hørekonsulent.
 - Børn i særlig indsats skal drøftes med tale-hørekonsulenten i form af åben rådgivning eventuelt efterfulgt af indstilling til PPR.





Hvad viser sprogvurderingerne og hvilken indsats skal iværksættes:

Generel indsats: Forældrene orienteres. Det sikres, at der løbende er fokus på sprog og kommunikation i alle dag-tilbuddets hverdagsrutiner, aktiviteter og i det fysiske læringsmiljø.

Fokuseret indsats: Forældrene inddrages. Hvis sprogdelen i kompetencehjulet viser ½-1 felt under barnets alder, skal der iværksættes en fokuseret indsats og der skal udarbejdes en handleplan. Det skal fremgå af handleplanen, hvornår der skal være sket en progression eller om handleplanen skal revideres.

Særlig indsats: Forældrene inddrages. Hvis sprogdelen i Kompetencehjulet viser mere end 1 felt under barnets alder eller, når der ikke opleves forholdsvis tilstrækkelig udvikling, som følge af et forløb med fokuseret indsats, skal der iværksættes en særlig indsats og der skal udarbejdes en handleplan. Herefter tilrettelægges den videre sproglige og kommunikative indsats i samarbejde med forældrene, talehørekonsulent/sprogvejleder, primærpædagog og stuens personale.



Overgange

I forbindelse med overleveringssamtaler følger Kompetencehjulet altid barnet.

Ved overgange fra vuggestue/dagpleje til børnehave og børnehave til GLO/SFO skal begreberne fra sprogpakken (generel, fokuseret og særlig indsats) medinddrages i overleveringssamtalen og være begreber, som bruges aktivt ind i både sprogvurderingen og handleplanen.

Der skal være fokus på det hele barn for dermed at få alle aspekter fra både sprog og kommunikation med.

Det betyder, at der skal udarbejdes et helt kompetencehjul for at kunne vurde-

re barnets sproglige og kommunikative kompetencer.

Hvis den lokale talehørekonsulent har en aktiv sag på barnet, har han/hun ansvar for at overlevere sagen til talehørekonsulenten i modtagende børnehave/sfo/skole.

Både afgivende og modtagende talehørekonsulent kan deltage i en overleveringssamtale, hvis der vurderes at være behov for dette.

Bilag

1. Ramme for arbejdet med pædagogiske læreplaner i Dagtilbud i Kolding Kommune:
www.kolding.dk/images/dokumenter/Borger/Familie_boern/Boernepasning/Politikker_retningslinjer_og_projekter/Paedagogiske_laereplaner.pdf
2. Dagtilbudsloven kapitel 1 Afsnit 2 §11:
www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=182051#id542bd80a-fb0d-481f-861c-bcbaf3605796

Litteraturhenvisning

- A. <https://www.sfi.dk/publikationer/daginstitutionens-betydning-for-boerns-udvikling-3204/>
- B. www.youtube.com/watch?time_continue=15&v=7xxRCner4LI
- C. www.youtube.com/watch?v=6-0ur9zITY8
- D. Master for en styrket pædagogisk læreplan
- Ministeriet for Børn, undervisning og Ligestilling:
socialministeriet.dk/media/18433/master-for-en-styrket-paedagoiske-laereplan.pdf
- E. Evalueringsinstituttet Eva: Fokus på sprog
<https://www.eva.dk/projekter/2009/sprogvurderinger-af-tre-aarige-2009/rapporter/fokus-paa-sprog-daginstitutioners-indsatser-for-treaarige/view?searchterm=Fokus+p%C3%A5+sprog>
- F. Kompetencepakken om Sprog/kommunikation, bogen:
Det ved vi om.. Sprogudvikling i dagtilbud.
- G. learnlab.dk/fileadmin/LearnLab/FLOW_sprog_september_2017.pdf



Generelt om børns sprogtilegnelse

(Kilde: Sprogpakken)

Sprogtilegnelsens milepæle kort fortalt:

- 8-10 mdr.: kan forstå de første ord
- 1 år: kan sige de første ord
- 2 år: kan lave korte sætninger
- 3 år: kan lave hele sætninger
- 4 år: stort set fuldt udviklet talesprog

Børns sprogudvikling i praksis:

5 MÅNEDER:

- Øver sig i at udtale lyde og beherske udtalen af lyde.
Kan opdele lyde i stavelser
- Kan sige da-da-da
- Man øver at beherske høje og lave lyde
- Lære at koble lyde og mundbevægelser sammen

8 MÅNEDER:

- Forstår enkelte ord og få faste vendinger.
Bruger gestik til kommunikation
- Reagere på mor/far ved at kigge efter deres forældre.
- Forstår ordet nej
- Begynder at have forståelse for vendinger såsom
"vil du have mere" "er du sulten"

12 MÅNEDER – 1 ÅR:

- Øver sig i at sige sine første ord og kan afkode andres intention
- Kan måske ikke udtale de første ord korrekt
- Forstår flere ord end de kan sige
- Leger tit-tit og klappe-kage
- Strækker armen frem for at vise hvad de har eller hvad de gerne vil have
- Efterligner voksnes handlinger: putter bamsen, giver ble på etc

20 MÅNEDER:

- Forstår mange ord (ca. 230) og kan sige mange ord (ca. 90)
- Kan sige sko, bil, hej, bold, vov, av, nej, far etc.

24 MÅNEDER – 2 ÅR:

- Kan ca. 250 ord. Sætter ord sammen og laver de første (ufuldstændige) sætninger. Kan bruge nogle bøjningsendelser
- Mange oplever en "ord-spurt"- det er primært navneord. Ved to-sprogede kan det være primært udsagnsord
- 90% af børnene sætter flere ord sammen
- Begyndende interesse for flertal
- Næsten alle børn er begyndt at lege rollelege og de lader som de "læser" i en bog
- Kan sige ord der betegner nære ting
- Sammensætte 2-3 ord fx mig gyngede eller jeg skal gyngede legeplads

36 MÅNEDER – 3 ÅR:

- Laver fuldstændige ytringer og anvender et komplekst sprog (kan bøje ord, anvende forholdsord, bruge ledsætninger)
- Kan stille spørgsmål og lave benægtende sætninger'
- De kan grundfarverne
- Kan anvende abstrakte begreber som f.eks. i dag og i aften
- Ca. 600 aktive ord
- Ord der betegner noget, børn kender fra deres egen erfaringsverden.
- Kan sige ord såsom: Agurk, legeplads, butik, danse, lytte, åbne, venlig, ude etc.
- Sætninger: jeg/mig skal gyngede eller jeg skal gyngede på legepladsen

48 MÅNEDER – 4 ÅR:

- Laver komplekse ytringer og anvender et sprog, der stort set ligner de voksne
- Har brug for at udvide ordforrådet og sprogforståelse så sproget bliver mere nuanceret
- Ca. 1500 aktive ord
- Ord er stadig knyttet til den umiddelbare erfaringsverden, men der er flere overbegreber og flere abstrakte ord.
- Kan sige ord såsom: Skab, penge, vindue, ryste, beskidt, efter, i morgen etc.
- Sætninger: jeg skal gyngede på legepladsen i eftermiddag. Det bliver sjovt. Jeg glæder mig.
- Kan rime

60 MÅNEDER – 5 ÅR:

- Kan mange abstrakte ord og taler i længere forløb
- Kan fortælle historier – genfortæller – fortælle ud fra et billede
- Bruge flere abstrakte ord og de kan kognitivt forstå længere sætninger
- Ca. 2000 aktive ord
- Mere abstrakte ord, flere følelsesnuancer og mere abstrakt forståelse af betydning. Kan fx beskrive modsætninger varm/kold glad/sur sød/sur
- Kan sige ord såsom: advare, forbyde, prale, genkende, dobbelt, alvorligt, rasende etc.
- Sætninger: jeg skal gynge på legepladsen i eftermiddag sammen med min bedste ven, som hedder Lasse

6 ÅR:

- Kan bruge sproget socialt og fortælle lange historier.
Har et stort passivt ordforråd
- Kan se sammenhængene mellem begivenheder
- Har et aktivt ordforråd på ca. 2400 aktive ord og et passivt ordforråd på 20000 til 26000 ord
- Forståelse af dobbeltbetydning, udviklet metasproglig bevidsthed, som betyder at de kan forstå:
Ironi: "hvor er du sød" (synes personligt ikke at man skal bruge ironi, man skal være sikke på at barnet forstår det)
Metaforer: "du er stærk som en løve"
Homonymer: kost/kost, pære/pære, hver/værd/vej, bakke/bakke
- Kan sige ord såsom: acceptere, forandre, længes, koncentrere, overtale, intet, trist, skuffet, sammenstød, modsat, almindelig, overtale etc.
- Sætninger: Lasse, vil du med på legepladsen og lave en konkurrence om, hvem der kan gynge højest?





Børne- og Uddannelsesforvaltningen

Børneområdet

Ålegården 1

6000 Kolding

Telefon 7979 2805



**Kolding
Kommune**
en del af trekantområdet

Vi designer livet